

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Kovács Krisztián

A politikán és irodalmon túl...

**A Ráday-család birtoklástörténete és gazdálkodása a
kezdetektől a 19. század első feléig**

Témavezető:
Dr. Szántay Antal

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
Történelemtudományi Doktori Iskola

Balassagyarmat
2023

1. Kutatás célja, kérdései

Kutatásom során a 18-19. század egyik, mind kulturális, mind politikai és vallásügyi tekintetben jelentős nagybirtokos köznemesi – majd a 18. század végétől arisztokrata – református család történetét tártam fel, elsősorban birtoklás és gazdaságtörténeti szempontól, nagyrészt a család levéltárában fennmaradt, eddig csak nagyon szórványosan hasznosított elsődleges források feldolgozásával. Az eddig megjelent, családdal kapcsolatos tanulmányok, kötetek elsősorban a két legismertebb Ráday – I. Pál és I. Gedeon – életével és munkásságával foglalkoznak, míg a család vagyoni alapját meghatározó birtokok története mindeddig mostohagyermek volt a kutatás számára.

Ha a rádai Ráday-család történetét kizárólag a már megjelent szakirodalom alapján akarnánk megírni, igen egyoldalú kép bontakozna ki előttünk. Egyrészt mindenekelőtt és elsősorban a család két legjelentősebb személyiségének, Ráday I. Pálnak és fiának, I. Gedeonnak életét és működését ismerhetjük meg az eddig megjelent munkákban. Másrészt a történelemben valamennyire jártasak a Ráday név hallatán egyből a Pest megyei Pécelre asszociálnak, miközben a család sokkal ősbibb kastélyos birtoka a nógrádi Alsóludány volt, mely tény nagyrészt kikopott a történelmi emlékezetből.

Az eddig megjelent szakirodalomban Ráday I. Pál (1677-1733), mint a Rákóczi szabadságharc egyik jeles résztvevője jelenik meg, aki 1703. október végén csatlakozott II. Rákóczi Ferenchez, akinek hamarosan egyik legfőbb segítőjévé vált. Nevéhez fűződik a szabadságharc publicisztikai tevékenysége, valamint az

első magyar nyelvű hírlapnak, a Mercurius Hungaricusnak a szerkesztése és írása. A szabadságharc után a protestáns egyház érdekében fejtett ki közéleti tevékenységet az országgyűléseken és megírta – a századfordulótól kezdődően – a Lelki hódolás című ima- és énekeskönyvet, mely kimagaslik a korban szokásos kegyes gyűjtemények közül.

Ráday I. Gedeon (1713-1792), mint a 18. századi irodalom egyik jeles alakja tűnik fel, aki mecénási tevékenysége révén motorja volt minden korabeli irodalmi kezdeményezésnek. A kultúra terén apa és fia nevéhez fűződik a könyvek szeretete és gyűjtése, melyek révén mintegy 15 ezer kötetes, a kor tudományos alapműveit, klasszikus, kortárs és magyar nyelvű irodalmát tartalmazó bibliotéka jött létre.

Mindezek jól feltárhatóak a família ezen két jeles (és jogosan állíthatjuk legjelentősebb) tagjáról. Ugyanakkor igen kevés szó – ha egyáltalán – esett eddig a szakirodalomban a családi vagyont megalapozó birtokállomány kialakulásáról és annak irányításáról, a birtokok gazdasági lehetőségeiről. Hogyan alakult ki a 16. végétől kezdődően az a birtokállomány, mely a 18. század első felére elérte kiterjedésének tetőpontját, majd a század végére, de még inkább a 19. század elejére az örökösök kezén fokozatosan szétaprózódott? Milyen családi kapcsolatok révén gyarapították az ősi jószágokat? Hogyan fejlődött a Ráday-birtokokon a birtokigazgatási rendszer és annak milyen előzményei voltak? Milyen jellegű és minőségű területek állhattak a gazdálkodás rendelkezésére? Milyen jellemzői lehettek a birtokokon folytatott növénytermesztésnek és állattenyésztésnek? A majorsági vagy úrbéres birtokállomány és gazdálkodás

volt-e a meghatározó? Milyen hatásai voltak az országos eseményeknek a családi birtokok alakulására és a gazdálkodás folytatására? A vizsgált korszak végén hatással voltak-e az „új mezőgazdaság” vívmányai a család gazdálkodására?

Kutatási célkitűzésem nem a szűk értelemben vett gazdaságtörténeti feltárás volt, hanem azt kibővítve, a család egyes korszakainak (I. András előtt, I. András, II. Gáspár, I. Pál, I. Gedeon, II. Gedeon, III. Pál) birtoklás- és családtörténeti szempontból való tárgyalása is. Mindezt elindítva a família – forrásokkal igazolható – 13. századtól jegyzett történetével, melyről szintén csak nagyon vázlatosan tudósít az eddigi szakirodalom.

A kutatási korszakhatár III. Pál halálával (1827) ér véget, egyrészt azért, mert ezt követően nagymértékben beszűkült a család anyagi alapját meghatározó birtokállomány, amelynek eredménye a família anyagi erejének jelentős leromlása lett. Másrészt – vélhetően ezzel összefüggésben – drasztikusan lecsökkent az ezt követő időszakból fennmaradt, birtokokra vonatkozó levéltári anyag.

2. Kutatás forrásai és módszerei

A Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltárában fennmaradt családi archívum, páratlan értéket képvisel nemcsak a família története, de az országos események (pl. Rákóczi-szabadságharc), a protestáns vallástörténet és a magyar kultúra (irodalom, színháztörténet) vonatkozásában is. A Ráday-család iratanyaga összesen 25 iratfolyómétert tesz ki, amely anyag kimagasló mennyiségűnek mondható a köznemesi családok fennmaradt – legtöbb esetben alig fél-egy

iratfolyóméteres – iratanyagainak tekintetében, igaz a főnemesi családok olykor többszáz iratfolyóméteres iratanyagához nem mérhető. Bár a rangemelés után a család képviselői igyekeztek a birtokadminisztrációt akkurátusabb mederbe terelni – ennek eredményeként maradtak fenn a 19. század első feléből a különféle számadások, kimutatások (olykor több egymást követő évből) – ugyanakkor a rendszer kiforrására, és további fejlesztésére a birtokaprózódás következtében már nem maradt idő.

A kutatás szempontjából elsődleges források a C/64-2.b. és C/64-2.c. fondban fennmaradt gazdasági iratok, amelyek Ráday I. Andrástól (17. század közepe) kezdődően tartalmazznak gazdasági jellegű feljegyzéseket. Urbáriumok nagyrészt a családi birtokállomány osztálya alkalmával készültek és a familia 17-19. századi történetét tekintve mindösszesen öt ilyen forrás maradt fenn, melyek a birtokok gazdasági lehetőségeinek feltérképezéséhez adnak támasztékot. Az archívumban található kútfők adottságai egyrészt bőséges tápanyagot adnak a kutató számára, hogy feltárja a család életének különféle szegmenseit, ugyanakkor gazdasági tekintetben teljesen hiányoznak azok az összefüggő, a teljes birtokállományra vonatkozó, egymás utáni több évből fennmaradó számadáskönyvek, terménykimutatások – amely források az arisztokrata családok esetében akár tömegében is fennmaradhattak több évtizedre vonatkozóan – melyek lehetővé tennék a szisztematikus kimutatását a gazdasági változásoknak. Helyettük a 18. századra vonatkozóan elsősorban csak szálas iratok, valamint a Ráday Könyvtárban megtalálható kalendáriumok bejegyzései tájékoztatnak akár a terméseredményekről, akár a

bevételekről-kiadásokról. Ezek összegyűjtése és feldolgozása pedig igen aprólékos munkát igényelt.

A hiánytalanul meglévő birtokosztályok segítségével jól nyomon követhetők a családi birtokok alakulása. Sok esetben hiánypótló információkat tartalmaznak a tömegével fennmaradt, gazdasági tisztekhez és a tisztek által írt levelezések, melyek lapjai érdekes korlenyomatot őriztek meg a jelen kor emberei számára.

A több mint félezer zálog/árenda/cambiális/örökvalló szerződés feltárásával rávilágíthatunk a Ráday-család birtokstratégiájára – értve ez alatt azt, hogy a földesúr mennyire törekedett (ha törekedett) birtokainak koncentrációjára – folytattak-e egyáltalán valamiféle centralizációs törekvést birtokaik szerzése során.

Bár a család levéltára kimeríthetetlen forrásbázisa volt a kutatásomnak, ugyanakkor a gazdaság-, család- és birtoklástörténet feltárása egyéb források bevonását is szükségessé tette. Itt gazdaságtörténeti szempontból elsősorban említendőek a 18. századi országos összeírások (1715, 1720, 1728) valamint a Mária Terézia-féle úrbérrendezés adatai, család- és birtoklástörténeti vonatkozásban pedig a vármegyei közgyűlési és törvényszéki iratanyagok.

Hosszasan lehetne sorolni mindazon forrásokat, melyeket jelen írásomban felhasználtam és azokat is amelyeket nem lehetett ennek a témának a keretébe beilleszteni.¹ Ezek további adalékokkal szolgálhatnak a család életének,

---

¹ Csak a legfontosabbakat említve: a különféle pereskedések iratanyagai, úriszéki jegyzőkönyvek, de ide vehető a több ezer fennmaradt levélből kinyerhető adatok feldolgozása.

mozgatóinak megértéséhez, feldolgozásuk pedig a jövő feladatai közé tartozik.

A disszertáció felépítésében a tematikus-kronologikus vezérelvet alkalmazva, azt hét nagyobb fejezetre osztottam fel. A bevezető rész után, munkám második fejezetében a Ráday-család *előtörténetét* tártam fel, megvizsgálva azokat a mozgatókat (pl. házassági stratégia, hivatalviselés), amelyek révén a család Pest vármegyéből Nógrádba helyezte át székhelyét a 16. század végén. Ezt követően a família *birtoklástörténete* kapcsán Ráday I. Andrástól, a 17. század közepétől követem nyomon a birtokszerzéseket, a birtokállomány alakulását, külön megvizsgálva azt, mely rokoncsaládok révén növelték birtokaikat a Rádayak. A fennmaradt források segítségével jól feltárult miként növekszik a birtokállomány és éri el tetőpontját a 18. század közepére, majd hogyan kezd el kikopni, majd teljesen szétaprózódni a jószág a 19. század első harmadára. Birtoklástörténeti szempontból szerencsésnek mondható, hogy a család birtokosztzkodásai teljességgel fennmaradtak. Ezek adatait az adott helyeken részletes táblázatokban rögzítettem, az egyes korszakok birtokstruktúráját térképeken ábrázoltam. A negyedik fejezetben a *birtokigazgatás* fejlődését követhetjük nyomon. Hogyan fejlődött a közvetlen földesúri irányításból az uradalmi hierarchia legmagasabb szintjére a Rádayak birtokigazgatási rendszere. A földesúri *gazdálkodás* fejezetben a növénytermesztés és állattenyésztés tárgyalása mellett foglalkozok a majorsági szőlőtermesztéssel, a haszonvételekkel, valamint a Ráday-birtokokon jellemző jobbágyi szolgáltatásokkal. A számos primer forrást feldolgozó táblázattal igyekeztem

alátámasztani a család korabeli gazdálkodására jellemző állításokat. A *birtokügyletek*, zálog és hitel fejezetben a fennmaradt több száz árenda-, zálog- és hitelszerződés valamint adósságkimutatások adatainak feldolgozásával feltárul, hogyan került ki mind több birtok a család kezeléséből, és hogyan adósodik el visszafordíthatatlanul az 1820-as évek végére.

Bár a Ráday-család levéltári iratanyaga a köznemesi családok tekintetében tekintélyesnek mondható, ugyanakkor gazdaságtörténeti szempontból a 18. század végét, 19. század elejét megelőző időszakokban igen töredékes. Mivel korábban nem történt meg a család levéltárának ilyen jellegű alapos feltárása, így igyekeztem az alapvető gazdasági jellegű forrásokat (összeírások, terménytáblák, urbáriumok stb.) feltárni és közzétenni. Ugyanakkor az adatok töredékessége, a sokszor csak egy-egy évből fennmaradt gazdasági jellegű információk, gyakran meggátolták nagy ívű következtetések levonását. Éppen emiatt disszertációnak nem volt, és nem is lehetett célja pontot tenni minden felvetett kérdésre. Fontos hangsúlyozni, hogy jelen disszertáció egy alap kutatás, mely során több ezer iratból, akár apró információmorzsát tartalmazó cetliből igyekeztem egy átfogó képet alkotni a Ráday-család életéről, gazdálkodásáról.

3. Új tudományos eredmények

A Rádayak története a klasszikus családtörténekekből ismert ívet járta be az idők folyamán. Históriajának első felében a fokozatos felemelkedés figyelhető meg. A família előbb a várjobbágyságból a kisbirtokos köznemességbe emelkedett, majd végig járva a vagyoni ranglétrát, birtokszerzéseikkel és örökléseikkel a 18. század második felére a nagybirtokos köznemesség sorait gyarapították. A társadalmi hierarchia csúcsára a 18. század végén érték fel, miután előbb bárói, majd grófi címet szerezve bekerültek a magyar arisztokrácia soraiba. A rangemelés ugyanakkor a család sorsát is megpecsételte. A főúri cím anyagi romlást eredményezett, amely párosult a birtokaprózódással és a 19. közepén-végén a birtokközpontok elvesztésével, végül a fiág 20. század első felében történt kihalásával.

A disszertáció második és harmadik fejezetében feltártam a családi birtokállomány alakulását a 14. századtól kezdődően a 19. század első harmadáig. A família 14. századtól nyomon követhető történetétől egészen a 18. század közepéig, egy konstans emelkedés figyelhető meg a birtokok számának alakulásában. Az értekezésben kifejtem, hogy a 14. században még csak egy faluban birtokos várjobbágyságból miként emelkedik a család előbb a kisbirtokos köznemességbe, majd pedig a házasságok révén hogyan bővíti Pest vármegyei birtokállományát, melyet az oszmán hódítás következtében, egy időre elveszít. Ez a veszteség és a háborús fenyegetettség készítette arra Ráday I. Gáspárt, hogy a 16. század közepén, második felében előbb Heves, majd a század végére Nógrád vármegyébe helyezze át székhelyét, és a házassági stratégia – a Bay-család nógrádi

birtokállományának megszerzése – révén, több évszázados pozíciókat építsen ki a felvidéki (főként Nógrád) vármegyékben. A családi vagyon megalapozójának Ráday I. Gáspár fia, I. András tekinthető, aki akkurátusan kezdte el kiépíteni a hektikus 17. század első felében a família létalapját meghatározó birtokállományt. Főként érdemei révén, és zálogok szerzésével hozta létre azt a birtokstruktúrát, melyhez a 17. század közepén 36, főként Pest és Nógrád vármegyei jószág tartozott. A török kiűzése, majd a Rákóczi-szabadságharc és az amnesztia elfogadása után, Ráday I. Pál hozzáláthatott birtokainak konszolidálásához. Felesége, Kajali Klára révén kerültek a családhoz jelentős Pest (pl. Pécel), Hont és Nógrád vármegyei birtokok (pl. Forgách-család zálogos somoskői uradalma), melyek száma a 18. század közepére elérte a 75-öt, amivel a családi birtokállomány is elérte tetőpontját. Innentől kezdve fokozatos apadás figyelhető meg. Először is 1742-ben (I. Pál és Kajali Klára gyermekeinek osztozkodása révén), Ráday Eszter, Teleki Lászlóné révén került ki a fiág kezeléséből a jószágok harmada. Ráday I. Gedeon és testvére, II. Pál egy nem teljesen szétválasztott, hanem szervesen egymáshoz kapcsolódó birtoktömböt szándékoztak létrehozni ekkor, amely mindössze néhány évet élhetett meg II. Pál korai halála miatt. Utóbbi sajnálatos momentum egyben meghatározó is volt I. Gedeon életében, hiszen ezután kerülhetett a kezébe a péceli kastély – melynek alapjait I. Pál vetette meg, és eredetileg I. Gedeon öccse örökölte – és ezután kezdhette meg annak kiépítését és fő központtá tételét. A Ráday-érdekeltség súlypontja Nógrádból ezután tolódot át (lényegében vissza) az ország közepére. A 18. század

közepén megfogyatkozott birtokállományt Ráday I., majd II. Gedeon és III. Pál – miután öccse, III. Gedeon fiatalon elhunyt – még egyedüli birtokosként tarthatta kézben. III. Pál halála után (1827) viszont a jószág már négyfelé aprózódott, fele – a két leányörökösnek „köszönhetően” – teljesen ki is került a fiág kezeléséből.

A család levéltárában található források lehetőséget adtak a birtokigazgatás fejlődésének, egyes stációinak feltárásához is, melyet az értekezés negyedik fejezetében tárgyaltam. A források alapján jól nyomon követhető, miként fejlődött a 17. században még saját földesúri irányítás alatt álló rendszer a birtokállomány növekedésével. A 18. század első felére, Kajali Pál rendszerét másolva, Ráday I. Pál létrehozta az ispánságokat, majd halála után a megnövekedett birtokállomány irányítására megalakultak a tisztartóságok. Ez a rendszer egyéb alkalmazotti státusz létrehozását is szükségessé tette, így a 18. század második felétől megjelent a kulcsár és kasznár tisztség is, valamint jelentősen megnövekedett a gazdasági cselédek száma. A 18. század végén a bárói, majd grófi cím megszerzésével igény támadt a külsőségekben is az igazodás az arisztokrata családok életmódjához, ennek eredménye lehetett előbb az inspektori, majd a prefektusi hivatal létrehozása. Hogy csak az igazodás miatt jöhettek létre ezek a tisztségek alátámaszthatja az, hogy a rangemelés birtokadományal nem járt, így egy, a 18. század közepétől fokozatosan apadó jószágállomány irányítására hozták létre az uradalmi hierarchia legfőbb tisztségviselőjét. A 19. század első harmadára többszörösére nőtt a gazdasági alkalmazottak száma és vele együtt a számukra fizetendő bér, valamint

természetbeniek nagysága. Ez jelentős mértékben megterhelte a család kasszáját, melynek fenntartása hosszútávon nem volt lehetséges.

Az ötödik – legterjedelmesebb – fejezetben a fennmaradt számadások, termény- és állatkimutatások és egyéb gazdasági jellegű források adataira támaszkodva tártam fel a földesúri gazdálkodást a Ráday-birtokokon. A 17. század folyamán két csoportra voltak bonthatóak a család birtokai. Egyrészt a saját kezelésben tartott jószágok, melyeken a földesúr vagy majorsági gazdálkodást folytatott, vagy a jobbágyok különféle járadékaiból származott bevétele. Másrészt a távolabb – hódoltsági területeken – fekvő birtokok bérbeadásából közvetett bevételek érkeztek kasszájába. Mindezen irányvonal a 17. század második felének egészére igazolható volt.

Ráday I. Pál idejére (18. század első fele) a török fenyegetettség megszűntével, megkezdődhetett a birtokokon folyó gazdálkodás kiépítése. Ebben az időben a majorsági gazdálkodás főként az ispánsági központokban folyt. A dézsma-majorsági művelés aránya ekkor egyharmad-kétharmad volt.

A 18. század közepén már meghatározható volt a majorsági és úrbéres szántóállomány aránya is, ami egynegyed-háromnegyed volt az úrbéres földek javára, azonban ez az arány egy jelentősebb majorsági gazdálkodás jelenlétére utal a Ráday-birtokokon.

A 18. század végére megfigyelhető volt az évi gabonatermés mennyiségének, valamint a dézsma arányának (összes bevétel negyede) növekedése. A 18. századra vonatkozóan elmondható, hogy végig a hagyományos gazdálkodás növényeinek (búza, rozs, árpa,

zab) termelése volt a meghatározó úgy a majorsági, mint az úrbéres földeken.

A 19. század elejére jelentős majorsági földterület növekedés figyelhető meg, ugyanakkor az összes majorsági terület harmada, a szántó közel fele haszonbérbe vagy zálogba volt bocsájtva, így a földesúrnak csak közvetett haszna lehetett belőle. A majorsági kezelésbe vett területek arányának növekedésével párhuzamosan megfigyelhető az úrbéres telkek számának növekedése is ekkorra, azonban az átlag jobbágytelkek számának csökkenése egyben jelzi a telekaprozódást és a jobbágyság zsellérsorba süllyedését. Erre az időszakra az összes majorsági és úrbéres szántórét aránya 58-42%-volt, azonban levonva a nem saját kezelésben lévő (árrenda, zálog) földeket, ez a számarány 37-63%-ot tett ki. Vagyis a 19. század elejére a család képviselői egyre kevésbé hagyatkoztak a majorsági termelésre, mint bevételi forrásra, szerepét átvette a jobbágyoktól származó dézsma, valamint a haszonbérbe és zálogba adott birtokokból bizonyos időközönként befolyt pénz- esetleg terménymennyiség.

A disszertációban tárgyalt időhatárig a Ráday-gazdálkodásra végig a nyomásos határhasználat volt jellemző, és bár a földjavításhoz szükséges trágyahasználat a 19. század első felében egyre inkább kezdett elterjedni, ez nem volt elegendő ahhoz, hogy az „új mezőgazdaság” elemei kiteljesedjenek.

A doktori munka utolsó fejezetében a több száz fennmaradt zálog-, haszonbér-, csere- és örökvallósszerződés adatait elemezve tártam fel a család birtok-, valamint zálog ügyleteit. A 19. század elejétől

fennmaradt adósságkimutatások segítségével pedig a Rádáyak eladósodásának stációit sikerült rögzíteni.

Ezek alapján a 18. század első felében főként az északi területek felől, Pest-Solt-Pilis vármegyébe irányuló volt a birtokszerzési törekvés, a 18. század második felében ugyanakkor határozott irány nélküli volt mindez. A 19. század elejére minimálisra csökkent a zálogosítások száma, míg az árendás tranzakciók közel megduplázódtak. Ennek részbeni okát – feltételezhetően – a már többször említett II. Gedeon által megszerzett főnemesi rangokkal járó életmód és az azzal járó kiadásokban kereshetjük. A birtokok haszonbérbe adásával egyrészt évi meghatározott összeghez jutottak, másrészt a hivatalviseléssel járó kötelezettségek teljesítése miatt, egyre kevesebb idejük jutott birtokaik közvetlen irányítására, ezáltal célszerű volt azokat más földesúrnak haszonbérbe adni.

A megszaporodott kiadások ellensúlyozására elkerülhetetlen volt a hitelek felvétele, melyek a 18. század közepétől jelentek meg a család pénzügypolitikájában, majd a 18. század végétől ezek jelentősen megnövekedtek. A kiadásokat nem tudták ellensúlyozni sem az egyes birtokok folyamatos haszonbérbe adásából, sem a jobbágyok dézsmamegváltásából befolyt összegek.

A 19. század első felére megszaporodott kölcsönök és azok kamatainak fizetése, visszafordíthatatlanul megterhelték a családi kasszát. Az így szerzett tőkét ugyanakkor nem a gazdaság fejlesztésére fordították, emiatt III. Pál idejére sem tudott a családi gazdaság a hagyományos gazdálkodás keretei közül kitörni. Bár az „új mezőgazdaság” egyes szegmensei megjelentek, ugyanakkor a tőkehiány, valamint a birtokok nagy

részének nem saját kezelésben történő használata, eleve megghiúsította a piacra termelő, modern üzem létrehozását. A következő nemzedékeknek a szétaprózódott családi vagyon és a kölcsönök terhe, már esélyt sem adott a gazdasági fejlődésre.

Mindent összegezve, a Ráday-család felemelkedésének kulcsa a jó házasodási stratégia volt. A 18. század végétől, 19. század elejétől megfigyelhető folyamatos hanyatlása, a birtokok nagy részének nem saját kezelésben tartására, ezáltal a gazdaság fejlesztésének és a modernizációnak az elmaradására, a rangemelésre, az eladósodásra és az örökösök bővülésével együtt járó telekaprózódásra vezethető vissza. Bevételeinek négyes egysége a 17. század első felétől kezdve a birtokok haszonbérbe adása, a majorsági gazdálkodás, dézsmabevételek és a haszonvételek jövedelmei. Gazdálkodásukra mindvégig a hagyományos gazdálkodás volt jellemző a maga korlátoltságaival, és bár a 19. század első felében megjelentek az „új mezőgazdaság” csírái, ugyanakkor ezek a kezdemények a tárgyalt korszak végéig (1827) nem teljesedtek ki, utána pedig a birtokok szétaprózódása meggátolt bármiféle modernizációt.

4. A szerző témával kapcsolatos publikációi

1. "Most Ludány veve által bennünket...": A Ráday család alsó ludányi históriája. In: NEOGRAD 36 Salgótarján, 2013. 121-139.
2. A helységek közti kereskedelem és a gazdasági munkák nehézségei a 18. században - Egy középnemesi család gazdasági levelezése alapján. In: Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv 2016: Válság – Kereskedelem. Szerk.: Kövér György, Pogány Ágnes, Weisz Boglárka, Demeter Gábor, Draskóczy István, Gaucsík István, Simon Zsolt, Somorjai Szabolcs, Szántay Antal, Tózsza-Rigó Attila. Budapest, 2016. 371-378.
3. Elmúlhatatlan szükségünktől kényszerítettén...” 17–19. századi Nógrád vármegyei zálog és haszonbérszerződések a Rádayak levelestárából. In: Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv 2017-2018: Hitel - Bank – Piac. Szerk.: Kövér György, Pogány Ágnes, Weisz Boglárka; Demeter Gábor, Draskóczy István, Gaucsík István, Simon Zsolt, Somorjai Szabolcs, Szántay Antal, Tózsza-Rigó Attila. Budapest, 2018. 113-133.
4. A politikán és az irodalmon túl: A Ráday-család birtokigazgatása I. Pál és I. Gedeon idején. In: Lator, László Iván (szerk.): Sorsok és missziók a politikai változások tükrében. Budapest, 2018. 9-30.

5. Majorsági gazdálkodás a 19. század elején a Rádayak „ludányi nyílhoz” tartozó birtokain. In: Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv 2019: Uradalom – Vállalat. Szerk.: Kövér György, Pogány Ágnes, Weisz Boglárka, Simon Zsolt, Somorjai Szabolcs, Szántay, Antal. Budapest, 2019. 155-174.
6. Nógrád vármegye elveszett köznemesi famíliái - A Libercsey de Kislibercse család genealógiája. In: NEOGRAD 2020 A Dornay Béla Múzeum Évkönyve 43. Salgótarján, 2020. 45-64.
7. „Még áll a ház, s régi alakjában áll...” A Ráday család alsóludányi kastélya. "Madaradnak fogadj engem...": Tanulmányok Lengyel Ágnes tiszteletére. Balassagyarmat, 2021. 355-370.
8. Ráday Pál és a „somoskői jószág”. NEOGRAD 2021 A Dornay Béla Múzeum Évkönyve 44. Salgótarján, 2021. 25-44.
9. „Bizonyos és eltávozhatatlan szükségseinktől viseltetvén” 17–19. századi zálogszerződések a Rádayak levelestárából. Történelmi Szemle 64. Budapest, 2022. 673-687.
10. Nógrád vármegye elveszett köznemesi famíliái – A Kajali de Kajal család. NEOGRAD 2022 A Dornay Béla Múzeum Évkönyve 45. Salgótarján, 2022. 9-28.